

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ СТВОРЕННЯ ДОСТУПНОГО ПРЕДМЕТНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЩО МАЮТЬ ІНВАЛІДНІСТЬ ТА МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Скрипник О.С., канд. техн. наук, доц.
Суска А.А., д.е.н., проф.
Державний біотехнологічний університет

Сучасне цивілізоване суспільство прагне до створення середовища, де кожна людина, незалежно від її можливостей, може повноцінно жити та розвиватися. Це означає забезпечення рівних прав і можливостей для всіх, зокрема, для людей з обмеженими можливостями.

З прийняттям Конвенції ООН про права інвалідів було прийнято єдиний підхід і визнано, що «інвалідність є результатом взаємодії, яка відбувається між людьми з інвалідністю та перешкодами у стосунках і середовищі. Інвалідність – поняття, яке «еволюціонує».

Після ратифікації Верховною Радою України Конвенції ООН про права інвалідів було внесено зміни до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» і схвалено, що «інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист». Також прийнята Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року [2], що передбачає на першому рівні базові умови фізичної доступності.

Доступність просторів для переважної більшості розглядається за «моделлю айзберга», в першу чергу, починаючи з проблем що є видимі неозброєним оком, а саме це проблеми фізичної доступності і згідно статистики виконання «Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору» так воно і є [3].

Фізична доступність включає можливість користатися простором усім групам населення, без виключення. Для цього потрібно виділити за видом інвалідності розрізняють кілька груп осіб – це, передусім, люди, які:

- не бачать або мають обмежений зір;
- нечують або мають обмежений слух;
- мають фізичні порушення, хворі на артрит, які користуються інвалідними колясками чи ходунками для пересування;
- хворіють протягом тривалого періоду і мають ускладнення в пересуванні;
- мають «невидиму» інвалідність;
- мають вади ментального здоров'я, наслідки травм головного мозку, психологічні чи психічними ускладнення.

Окрім того прийнято виділяти маломобільні групи населення (МГН) – особи, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні, одержанні

послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі, зокрема особи з інвалідністю, особи з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, громадяни похилого віку, особи з дитячими візками (п. 16 стаття 1 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності").

З урахуванням глобальних світових тенденцій старіння населення очікується, що кількість осіб віком 60 років і старших постійно зростатиме.

За прогнозами, кількість людей пенсійного віку з 675 мільйонів 2005 року сягне 1,9 мільярда у 2050 році. Передбачається, що масштаби поширення різних видів та ступенів функціональних обмежень серед цієї групи населення також зростуть.

Якщо взяти до уваги, що приблизно 10% населення має певний вид інвалідності, що сім'я людини з інвалідністю складається в середньому ще з двох осіб, що у неї є принаймні один друг (хоча найчастіше друг не один, а кілька), то за таких умов від проблем, пов'язаних з інвалідністю, потерпає значна частина населення.

При цьому потрібно розуміти що будь яка людина протягом свого життя певний період є частиною маломобільної групи населення, одже створення доступного предметно-просторового середовища має бути основою для проектування. У країнах ЄС створення доступного середовища інтегрується вже досить давно, в Україні, нажаль, актуальність цього питання стало неможливо ігнорувати починаючи з 2013 року. В продовж багатьох наступних десятиліть створення безбар'єрного середовища має стати побутовим і загальноприйнятим.

Зараз більша частина впроваджених нормативних документів стосується саме проектування інтер'єрів будівель та споруд [1].

Дизайн предметного середовища приміщень передбачає детальну розробку меблів та обладнання з індивідуальним підходом до створення комфортних умов існування для людей враховуючи потреби людей [4, 5]. Тому поширення набувають концепції дизайну меблів, якими може користуватися люди різного віку [6, 7].

Так актуальними буде встановлення на кухонних шафах і ящиках ручок з можливістю захвату і натискання усією рукою. Крім того, що двері та ящики легше відкриваються для рук із артритом, вони полегшують їх відкривання та закривання для всіх. Також стільниці різної висоти більш доступні кожному, в тому числі і тим, хто пересувається на інвалідному візку. Вони також зручні для сімей з більш ніж одним кухарем, наприклад, коли дуже високий батько працює з меншою дитиною, щоб приготувати їжу. Крім того, стільниці, розташовані низько, можуть зробити певні завдання, як-от розкачування тіста, зручнішими з ергономічної точки зору.

Багато робочих рухів виконуються шляхом маніпуляцій кистю руки, для них потрібно певне просторове положення руки щодо тіла, що у випадку травмування призводить обмеження людини у доступності меблів для користування. Можна виділити лицьову фурнітуру що не рекомендована як сумісні з доступністю і безбар'єрністю: тяга з нависанням, тяга з внутрішньою проєкцією менше 20 мм, тяга з

внутрішньою довжиною менше 81 мм, тяга чашкова, пальцеві тяги, підвіски та засувки.

Тож, створення безбар'єрного простору, де кожен може вільно пересуватися і реалізовувати свої таланти, є ключовим завданням суспільства і використання меблів у просторі є частиною створення такого простору.

Література

1 Інклюзивність будівель і споруд : ДБН В.2.2-40:2018 від 30.11.2018 р. № 327. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_v_2_2_40/1-1-0-1832 (дата звернення: 04.10.2024).

2 Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/files/Barrier-Free%20Strategy.pdf> (дата звернення: 04.10.2024).

3 Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору: результати виконання плану заходів. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35805.html> (дата звернення: 04.10.2024).

4 Franco J. T. How to design an accessible kitchen: adjustable and multifunctional furniture. ArchDaily. URL: <https://www.archdaily.com/920447/how-to-design-an-accessible-kitchen-adjustable-and-multifunctional-furniture> (date of access: 14.09.2024).

5 Furniture for a heterogeneous society. Generation-compatible instead of age-appropriate: ageless living. Connecting Communities. URL: <https://www.imm-cologne.com/magazine-archive/design-and-architecture/ageless-living/> (date of access: 16.09.2024).

6 Meiklejohn-Kerr H. From ancient adaptations to modern innovations: a historical perspective of disability inclusive furniture. Humanities journal. 2024. No. 1. 3. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/hj/article/download/4903/2478/30168> (date of access: 04.10.2024).

7 Talawadkar V. N. These ingenious home products are rewriting the rulebook for the ones with special needs. Architecturaldigest. URL: <https://www.architecturaldigest.in/> (date of access: 14.09.2024).